

Isankulova Zilola Zokirovna

Toyloq tuman 2- son Texnikumi

Ingliz tili fani bosh o‘qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada ingliz tilini o‘qitish jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning pedagogik ahamiyati yoritiladi. Interfaol metodlar ta’lim oluvchilarning darsdagi faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish, muloqotga kirishish ko‘nikmalarini shakllantirish hamda til o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini kuchaytirishda muhim vosita hisoblanadi. Maqolada “aqliy hujum”, rolli o‘yinlar, guruhlarda ishlash, muammoli vaziyatlar, klaster, debat kabi metodlarning ingliz tili darslaridagi samaradorligi tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar

ingliz tili, interfaol metodlar, kommunikativ kompetensiya, ta’lim jarayoni, guruhli ish, rolli o‘yin, ijodiy fikrlash.

Аннотация

В данной статье рассматривается педагогическое значение использования интерактивных методов в процессе обучения английскому языку. Интерактивные методы способствуют повышению активности обучающихся, развитию самостоятельного мышления, формированию коммуникативных навыков и усилению интереса к изучению иностранного языка. В статье анализируется эффективность таких методов, как мозговой штурм, ролевые игры, работа в группах, проблемные ситуации, кластер и дебаты на занятиях английского языка.

Ключевые слова

английский язык, интерактивные методы, коммуникативная компетенция, образовательный процесс, групповая работа, ролевая игра, творческое мышление.

Annotation

This article discusses the pedagogical importance of using interactive methods in teaching English. Interactive methods play an essential role in increasing learners' classroom participation, developing independent thinking, forming communication skills, and strengthening motivation for language learning. The article analyzes the effectiveness of such methods as brainstorming, role-playing, group work, problem-based tasks, cluster techniques, and debates in English lessons.

Keywords

English language, interactive methods, communicative competence, educational process, group work, role-playing, creative thinking.

Kirish

Bugungi globallashuv va raqamli taraqqiyot sharoitida xorijiy tillarni, xususan, ingliz tilini samarali o'qitish masalasi ta'lim tizimining eng muhim yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Ingliz tili xalqaro muloqot, ilm-fan, texnika, axborot texnologiyalari, iqtisodiyot, diplomatiya va madaniy aloqalar tili sifatida jahon miqyosida keng qo'llanilmoqda. Shu sababli ingliz tilini o'rganish nafaqat til bilimlarini egallash, balki shaxsning kommunikativ, ijtimoiy, madaniy va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish vositasi sifatida ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida til o'rgatishning an'anaviy usullari bilan bir qatorda interfaol metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Chunki interfaol metodlar ta'lim oluvchini dars jarayonining oddiy tinglovchisi emas, balki faol ishtirokchisiga aylantiradi. Bunday metodlar orqali o'quvchilarda erkin fikrlash, mustaqil xulosa chiqarish, o'z fikrini ingliz tilida ifodalash, savol-javob qilish, bahs-munozarada qatnashish, guruhda ishlash va muloqotga kirishish ko'nikmalari shakllanadi. Ayniqsa, ingliz tilini o'qitishda kommunikativ yondashuvning ustuvorligi interfaol metodlarning ahamiyatini yanada oshiradi.

Ingliz tili darslarida interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi, ularning lug'at boyligini oshiradi, talaffuz, tinglab tushunish, o'qish, yozish va og'zaki nutq ko'nikmalarini kompleks tarzda rivojlantirishga yordam beradi. "Aqliy hujum", rolli o'yinlar, debat, klaster, insert, kichik guruhlarda ishlash, muammoli vaziyatlar, loyiha metodi, savol-javob va kommunikativ mashqlar kabi metodlar dars jarayonida o'quvchilarni faollikka undaydi. Natijada ta'lim jarayoni jonli, qiziqarli va samarali tashkil etiladi.

Interfaol metodlarning yana bir muhim jihati shundaki, ular o'quvchilarda faqat til bilimlarini emas, balki ijtimoiy hamkorlik, ijodiy yondashuv, tanqidiy fikrlash, muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish kabi hayotiy ko'nikmalarni ham rivojlantiradi. Ingliz tilini o'rganishda bunday ko'nikmalar muhim sanaladi, chunki til amaliy muloqot jarayonida shakllanadi va mustahkamlanadi. O'quvchi tilni faqat grammatik qoidalar yoki so'zlarni yodlash orqali emas, balki real muloqot vaziyatlarida qo'llash orqali puxta o'zlashtiradi.

Shuningdek, interfaol metodlar o'qituvchidan ham yuqori pedagogik mahorat, ijodkorlik, darsni to'g'ri rejalashtirish va o'quvchilarning yosh, psixologik hamda individual xususiyatlarini hisobga olishni talab qiladi. O'qituvchi dars jarayonida yo'naltiruvchi, tashkilotchi, maslahatchi va motivator sifatida ishtirok etadi. Bu esa ta'lim oluvchi va o'qituvchi o'rtasida hamkorlikka asoslangan pedagogik muhitni yuzaga keltiradi.

Asosiy qism

Ingliz tilini o'qitishda interfaol metodlardan foydalanish zamonaviy pedagogikaning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Interfaol ta'lim metodlari o'quv jarayonida o'qituvchi va ta'lim oluvchi, shuningdek, ta'lim oluvchilarning o'zaro faol muloqoti, fikr almashishi, hamkorlikda ishlashi va mustaqil xulosa chiqarishiga asoslanadi. An'anaviy ta'limda o'qituvchi asosiy axborot manbai sifatida namoyon bo'lsa, interfaol ta'limda o'quvchi bilimlarni tayyor holda qabul qiluvchi emas, balki izlanish, tahlil qilish, muhokama qilish va amaliy faoliyat orqali egallovchi faol subyektga aylanadi. Bu esa ingliz tilini o'rganish jarayonida til materiallarini chuqurroq o'zlashtirish, ularni real muloqot vaziyatlarida qo'llash hamda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga xizmat qiladi.

Interfaol metodlarning asosiy pedagogik mohiyati shundaki, ular dars jarayonida o'quvchilarning bilish faolligini kuchaytiradi. Ingliz tilini o'rganishda faqat grammatik qoidalarni yodlash yoki matn tarjima qilish yetarli emas. Til amaliy nutq faoliyati orqali shakllanadi. Shu sababli darslarda tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini birgalikda rivojlantirish muhimdir. Interfaol metodlar aynan shu jarayonni samarali tashkil etishga yordam beradi. Masalan, guruhlarda ishlash jarayonida o'quvchilar mavzu yuzasidan fikr bildiradi, savollarga javob topadi, yangi so'z va iboralarni qo'llaydi, o'zaro muloqotga kirishadi. Bunday faoliyat natijasida ular ingliz tilidan faqat nazariy bilim sifatida emas, balki amaliy aloqa vositasi sifatida foydalanishga odatlanadi.

Ingliz tili darslarida keng qo'llaniladigan interfaol metodlardan biri "aqliy hujum" metodidir. Ushbu metod o'quvchilarning mavzu yuzasidan erkin fikr bildirishiga, mavjud bilimlarini faollashtirishiga va yangi mavzuga qiziqish uyg'otishiga xizmat qiladi. Masalan, "Healthy lifestyle", "My future profession", "Environmental problems", "Travelling" kabi mavzularni o'rganishda o'qituvchi dastlab o'quvchilardan ushbu mavzu bilan bog'liq so'zlar, iboralar yoki fikrlarni aytishni so'rashi mumkin. Bu jarayonda o'quvchilar xato qilishdan cho'chimay, o'z fikrlarini erkin ifodalashga harakat qiladilar. Natijada ularda ingliz tilida fikrlash, yangi leksik birliklarni eslash va mavzuga ijodiy yondashish ko'nikmalari shakllanadi.

Rolli o'yinlar ham ingliz tilini o'qitishda yuqori samaradorlikka ega interfaol metodlardan biridir. Rolli o'yinlar orqali o'quvchilar real hayotiy vaziyatlarni ingliz tilida ifodalashga o'rganadilar. Masalan, "At the shop", "At the doctor's", "At the airport", "In the restaurant", "Job interview" kabi vaziyatlar asosida tashkil etilgan rolli o'yinlar o'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantiradi. Bu metod yordamida o'quvchilar suhbat boshlash, savol berish, javob qaytarish, rozilik yoki norozilik bildirish, iltimos qilish, taklif berish kabi kommunikativ vazifalarni bajaradilar. Rolli o'yinlar til o'rganish jarayonini tabiiy muloqotga yaqinlashtiradi hamda o'quvchilarning nutqiy faolligini oshiradi.

Guruhli va juftlikda ishlash metodlari ham ingliz tili darslarida muhim ahamiyatga ega. Bunday metodlar o'quvchilar o'rtasida hamkorlik muhitini shakllantiradi, ularni bir-birini tinglash, fikrini asoslash va umumiy natijaga erishishga o'rgatadi. Juftlikda ishlashda o'quvchilar dialog tuzish, savol-javob qilish, matnni muhokama qilish yoki ma'lum topshiriqni birgalikda bajarish orqali til ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Guruhli ish jarayonida esa o'quvchilar berilgan muammo yoki mavzu bo'yicha fikr almashadi, umumiy xulosa ishlab chiqadi va uni ingliz tilida taqdim etadi. Bu jarayon o'quvchilarda nafaqat til kompetensiyasini, balki ijtimoiy faollik, mas'uliyat, liderlik va hamkorlik ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Debat metodi ingliz tilini o'qitishda tanqidiy fikrlash va mantiqiy nutqni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Debat davomida o'quvchilar ma'lum mavzu yuzasidan o'z pozitsiyasini himoya qiladi, dalillar keltiradi, qarama-qarshi fikrlarni tahlil qiladi va ingliz tilida asosli xulosa chiqarishga o'rganadi. Masalan, "Internet is useful for education", "Reading books is better than watching films", "Technology makes life easier" kabi mavzular asosida tashkil etilgan debatlar o'quvchilarning fikrlash doirasini kengaytiradi. Bunda o'quvchilar faqat tayyor gaplarni yodlab aytmaydi, balki vaziyatga mos ravishda mustaqil fikr bildiradi. Shu jihatdan debat metodi kommunikativ kompetensiya bilan birga tanqidiy va ijodiy tafakkurni ham rivojlantiradi.

Klaster metodi ingliz tili darslarida mavzuga oid leksik birliklarni tizimlashtirish, o'quvchilarning lug'at boyligini kengaytirish va matn ustida ishlashda samarali qo'llaniladi. Masalan, "Family", "Education", "Nature", "Sport", "Profession" kabi mavzular bo'yicha asosiy tushuncha markazga yozilib, unga bog'liq so'z va iboralar tarmoqlantiriladi. Bu metod o'quvchilarga yangi so'zlarni alohida-alohida emas, balki mazmuniy bog'liqlikda o'zlashtirish imkonini beradi. Natijada o'quvchilar mavzu bo'yicha so'z boyligini kengaytiradi, ularni og'zaki va yozma nutqda to'g'ri qo'llashga o'rganadi.

Muammoli vaziyatlar metodi ham ingliz tilini o'qitishda alohida o'rin tutadi. Ushbu metodda o'quvchilarga muayyan hayotiy yoki o'quv vaziyat beriladi va ulardan ingliz tilida yechim topish talab etiladi. Masalan, "You lost your passport in another country", "Your friend is ill and needs advice", "You are planning a school event" kabi vaziyatlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, nutqiy faolligi va muammoni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bunday topshiriqlar orqali o'quvchilar tilni amaliy ehtiyojlar uchun qo'llashni o'rganadilar.

Interfaol metodlarning samaradorligi o'qituvchining darsni to'g'ri tashkil etishiga ham bevosita bog'liq. O'qituvchi har bir metodni dars mavzusi, maqsadi, o'quvchilarning yosh xususiyatlari, bilim darajasi va psixologik tayyorgarligidan kelib chiqib tanlashi lozim. Interfaol metodlardan foydalanishda topshiriqlar aniq, tushunarli va bosqichma-bosqich tashkil etilishi zarur. Agar metod noto'g'ri tanlansa yoki dars

maqsadiga mos kelmasa, kutilgan natija yuzaga chiqmasligi mumkin. Shuning uchun o'qituvchi dars jarayonida faqat bilim beruvchi emas, balki tashkilotchi, yo'naltiruvchi, kuzatuvchi va rag'batlantiruvchi vazifasini bajaradi.

Ingliz tilini o'qitishda interfaol metodlardan foydalanish motivatsion jihatdan ham katta ahamiyatga ega. Ko'plab o'quvchilar chet tilini o'rganishda uyatchanlik, xato qilishdan qo'rqish, so'z boyligining yetishmasligi yoki talaffuzdagi qiyinchiliklar sababli faol ishtirok etmaydi. Interfaol metodlar esa bunday psixologik to'siqlarni kamaytiradi. O'yin, guruhli muhokama, dialog, loyiha va rolli vaziyatlar orqali o'quvchilar o'zlarini erkinroq his qiladi. Bu esa ularda til o'rganishga ijobiy munosabat, o'ziga ishonch va faol muloqotga kirishish istagini kuchaytiradi.

Shuningdek, interfaol metodlar ingliz tilini o'qitishda differensial yondashuvni amalga oshirish imkonini beradi. Har bir o'quvchining bilim darajasi, qiziqishi va qobiliyati turlicha bo'ladi. Guruhli va juftlikdagi ishlar orqali kuchli o'quvchilar boshqalarga yordam beradi, sustroq o'quvchilar esa jamoa bilan ishlash jarayonida faollashadi. Bu holat ta'lim jarayonida ijobiy psixologik muhitni shakllantiradi. O'quvchilar o'zaro yordam, hurmat va hamkorlik asosida bilim egallaydilar.

Interfaol metodlar ingliz tili darslarida kommunikativ kompetensiyani shakllantirishning muhim vositasidir. Kommunikativ kompetensiya deganda o'quvchining chet tilida vaziyatga mos ravishda fikr bildira olishi, suhbatda ishtirok etishi, tinglab tushunishi, savol berishi, javob qaytarishi va o'z fikrini mantiqan ifodalashi tushuniladi. Interfaol metodlar orqali o'quvchi til birliklarini faqat yodlab qolmaydi, balki ularni amaliy nutqiy vaziyatlarda qo'llaydi. Bu esa til o'rganish jarayonining samaradorligini oshiradi.

Zamonaviy ta'limda ingliz tilini o'qitish jarayoniga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo'shish ham interfaol metodlarning imkoniyatlarini kengaytiradi. Multimedia vositalari, onlayn testlar, elektron taqdimotlar, videodarslar, audio materiallar, virtual muloqot platformalari o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi. Masalan, ingliz tilidagi qisqa videolarni ko'rib muhokama qilish, audio matnlarni tinglab savollarga javob berish, onlayn viktorinalar orqali bilimni mustahkamlash dars jarayonini yanada jonlantiradi. Bunday yondashuv o'quvchilarning eshitish, ko'rish, fikrlash va nutqiy faoliyatini uyg'unlashtiradi.

Interfaol metodlardan foydalanish natijasida ingliz tili darslarida ta'lim samaradorligi ortadi. O'quvchilar mavzuni faol ishtirok orqali o'zlashtiradi, mustaqil fikrlashga odatlanadi, ingliz tilida muloqot qilishdan cho'chimaydi va o'z bilimlarini amaliyotda qo'llashga intiladi. Shu bilan birga, interfaol metodlar dars jarayonini biryoqlama axborot berish shaklidan ijodiy hamkorlik jarayoniga aylantiradi. Bunday yondashuv esa zamonaviy ta'limning asosiy talablari — faollik, mustaqillik, ijodkorlik, kommunikativlik va shaxsga yo'naltirilganlik tamoyillariga to'la mos keladi.

Umuman olganda, ingliz tilini o‘qitishda interfaol metodlardan foydalanish ta’lim oluvchilarning lingvistik, kommunikativ, ijtimoiy va ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi. Interfaol metodlar yordamida tashkil etilgan darslarda o‘quvchilar tilni nazariy bilim sifatida emas, balki hayotiy muloqot vositasi sifatida o‘zlashtiradilar. Bu esa ingliz tilini o‘qitish sifatini oshirish, ta’lim jarayonini mazmunan boyitish va o‘quvchilarning chet tiliga bo‘lgan qiziqishini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Xulosa

Ingliz tilini o‘qitishda interfaol metodlardan foydalanish ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim pedagogik omil hisoblanadi. Interfaol metodlar o‘quvchilarning darsdagi faolligini kuchaytiradi, mustaqil fikrlashini rivojlantiradi, ingliz tilida erkin muloqot qilishga bo‘lgan ishonchini oshiradi. Ayniqsa, rolli o‘yinlar, debat, guruhli ish, “aqliy hujum”, klaster va muammoli vaziyatlar orqali o‘quvchilar tilni nazariy bilim sifatida emas, balki amaliy muloqot vositasi sifatida egallaydilar. Shuningdek, interfaol yondashuv kommunikativ kompetensiyani shakllantirish, ijodiy fikrlashni rivojlantirish va ta’lim jarayonida hamkorlik muhitini yaratishda samarali vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Tavsiyalar

1. Ingliz tili darslarida o‘quvchilarning yosh xususiyati, bilim darajasi va qiziqishlarini hisobga olgan holda rolli o‘yinlar, guruhli ish, debat va muammoli vaziyatlar kabi interfaol metodlardan muntazam foydalanish maqsadga muvofiq.
2. Dars jarayonida interfaol metodlarni axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, audio va video materiallar, onlayn topshiriqlar hamda multimedia vositalari bilan uyg‘unlashtirish ingliz tilini o‘zlashtirish samaradorligini oshiradi.
3. O‘qituvchi interfaol metodlarni qo‘llashda faqat bilim beruvchi emas, balki yo‘naltiruvchi, tashkilotchi va motivator sifatida faoliyat yuritishi, o‘quvchilarda erkin fikr bildirish va ingliz tilida muloqot qilishga ijobiy psixologik muhit yaratishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Jalolov J.J. Chet til o‘qitish metodikasi. — Toshkent: O‘qituvchi, 2012.
2. Jalolov J.J., Makhkamova G.T., Ashurov Sh.S. English Language Teaching Methodology. — Tashkent: Fan va texnologiya, 2015.
3. Hoshimov O‘.H., Yoqubov I.Y. Ingliz tili o‘qitish metodikasi. — Toshkent: Sharq, 2003.
4. Makhkamova G.T., Alimov Sh.S., Ziyayev A.I. Innovative Pedagogical Technologies in the English Language Teaching. — Tashkent: Fan va texnologiya, 2017.

5. Rashidov R.F. Chet tillarni o‘qitishning innovatsion metodlari. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2016.
6. Larsen-Freeman D., Anderson M. Techniques and Principles in Language Teaching. — 3rd ed. — Oxford: Oxford University Press, 2011.
7. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. — 3rd ed. — Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
8. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. — 4th ed. — Harlow: Pearson Education Limited, 2007.
9. Brown H.D. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. — 3rd ed. — New York: Pearson Education, 2007.